

جلسه ۲۲۷ (ی) ۹۰/۳/۱

بسم الله الرحمن الرحيم

درباره مسئله نیابت از احياء که ديروز مطرح شده بود توضيحاتی را ارائه می کنيم و آن اینکه نيابت از حیّ جایز نیست مگر در مورد کسی که در مسئله حج مستطیع بوده ولی نرفته و بعداً مریض شده و دیگر قدرت رفتن به حج را ندارد درحالی که از اینکه تا آخر عمر استطاعت رفتن به حج را پیدا کند نیز مایوس می باشد بر چنین شخصی واجب است که نائب بگیرد تا حج را از طرف او به جا بیاورد. کلاً نیابت بر خلاف اصل می باشد و فقط در جایی که ثابت شده باشد مقبول می باشد که از جمله حج است که نیابت در آن ثابت می باشد. و اما نیابت در حج مستحبی نیز جایز است و یک نفر از چند نفر و چند نفر از یک نفر می توانند نائب شوند و در مورد علی بن یقطين آمده است که در یک سال چندین نفر از طرف او برای حج مستحبی نائب بودند ولی در غیر حج مانند صوم مستحبی و نماز مستحبی و غیره کسی نمی تواند از طرف احياء نائب شود.

مسئله دیگر إهداء ثواب است، این عمل مطلقاً هم برای احياء و هم برای اموات و در تمام عبادات جایز می باشد.

(مسئله ۱۳): إذا فاته شهر رمضان أو بعضه لعذر و استمر إلى رمضان آخر فإن كان العذر هو المرض سقط قضاؤه على الأصح و كفر عن كل يوم بمس و الأحوط مدان.

صاحب عروة در این مسئله از عذری که مسبب از مرض است سخن می گوید که اگر تداوم پیدا کرد و تا ماه رمضان سال بعد ادامه پیدا کرد قضاى روزه از او ساقط می شود و فرد فقط باید عن كل يوم به مقدار یک یا دو مدّ کفاره بدهد.

خوب و اما دلیل این مطلب اخبار ۹۰۲ و ۱ از باب ۲۵ از ابواب احکام شهر رمضان می باشد که در جلد ۷ وسائل ص ۲۴۴ واقع شده است، خبر ۱ از این باب این خبر است: «مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ

عَنْ حَمَّادٍ عَنْ حَرِيْزٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ وَ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (ع) قَالَ سَأَلْتُهُمَا عَنْ رَجُلٍ مَرَضَ فَلَمْ يَصُمْ حَتَّى أَدْرَكَهُ رَمَضَانُ آخِرُ فَقَالَا إِنْ كَانَ بَرَأَ ثُمَّ تَوَانَى قَبْلَ أَنْ يُدْرِكَهُ الرَّمَضَانُ الْآخِرُ صَامَ الَّذِي أَدْرَكَهُ وَ تَصَدَّقَ عَنْ كُلِّ يَوْمٍ بِمُدٍّ مِنْ طَعَامٍ عَلَى مَسْكِينٍ وَ عَلَيْهِ قَضَاؤُهُ وَ إِنْ كَانَ لَمْ يَزَلْ مَرِيضًا حَتَّى أَدْرَكَهُ رَمَضَانُ آخِرُ صَامَ الَّذِي أَدْرَكَهُ وَ تَصَدَّقَ عَنِ الْأَوَّلِ لِكُلِّ يَوْمٍ مُدًّا عَلَى مَسْكِينٍ وَ لَيْسَ عَلَيْهِ قَضَاؤُهُ». خبر سنداً صحیح است و دلالتش بر مانحن فيه نیز صریح و روشن می باشد و همانطور که می بینید در این روایات امام علیه السلام بین کسی که تا سال بعد خوب شده است ولی در گرفتن روزه توانی کرده و بین کسی که مرضش تا سال بعد ادامه یافته فرق گذاشته است.

خبر ۲ از این باب ۲۵ این خبر است: «کلینی عنه (علی بن ابراهیم) عَنْ أَبِيهِ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ (محمد بن اسماعیل نیشابوری از اساتید کلینی است.) عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شاذَانَ جَمِيعًا عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ جَمِيلٍ عَنْ زُرَّارَةَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ (ع) فِي الرَّجُلِ يَمْرُضُ فَيُدْرِكُهُ شَهْرُ رَمَضَانَ وَ يَخْرُجُ عَنْهُ وَ هُوَ مَرِيضٌ وَ لَا يَصِحُّ حَتَّى يُدْرِكَهُ شَهْرُ رَمَضَانَ آخِرًا قَالَ يَتَصَدَّقُ عَنِ الْأَوَّلِ وَ يَصُومُ الثَّانِي فَإِنْ كَانَ صَحَّ فِيمَا بَيْنَهُمَا وَ لَمْ يَصُمْ حَتَّى أَدْرَكَهُ شَهْرُ رَمَضَانَ آخِرًا صَامَهُمَا جَمِيعًا وَ تَصَدَّقَ عَنِ الْأَوَّلِ». این خبر نیز سنداً صحیح است و دلالتش بر مانحن فيه نیز روشن است.

خبر ۹ از این باب ۲۵ این خبر است: «عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِي قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ جَدِّهِ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِيهِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ (ع) قَالَ سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ تَتَابَعَ عَلَيْهِ رَمَضَانَانِ لَمْ يَصِحَّ فِيهِمَا ثُمَّ صَحَّ بَعْدَ ذَلِكَ كَيْفَ يَصْنَعُ قَالَ يَصُومُ الْآخِرَ وَ يَتَصَدَّقُ عَنِ الْأَوَّلِ بِصَدَقَةٍ لِكُلِّ يَوْمٍ مُدٍّ مِنْ طَعَامٍ لِكُلِّ مَسْكِينٍ. وَ رَوَاهُ عَلِيُّ بْنُ جَعْفَرٍ فِي كِتَابِهِ نَحْوَهُ».

عمل اصحاب نیز نمی تواند ضعف آن را جبران کند و اگر روایت سنداً صحیح باشد باید به آن عمل کرد هر چند که اصحاب از آن اعراض کرده باشند . دومین شرح عروه کتاب مستمسک آیه الله حکیم می باشد که در نقل اقوال بسیار خوب است . سومین شرح عروه کتاب مهذب الاحکام آیه الله عبد الاعلی سبزواری می باشد که یک دوره کامل فقه را در بر دارد . چهارمین شرح عروه کتاب مصباح الهدی از آیه الله شیخ محمد تقی آملی می باشد که ایشان هر مسئله را به چند قسم می کند و می فرماید : فیه امور و بعد هر کدام را جداگانه بحث می کند . بقیه بحث بماند برای بعد... .

و الحمد لله رب العالمین اولاً و آخراً و صلی الله علی

محمد و آله الطاهیرین

نکته دیگر در کلام صاحب عروه این است که در بعضی از نسخه بدل های کتاب عروه به جای (مد)، (مدان) آمده است که علت والأحوط مدان نیز همین اختلاف نسخه می باشد ، در اینجا امر دائر بین اقل و اکثر است و ما در اقل و اکثر استقلالی اقل را أخذ می کنیم زیرا ذمه ما یقیناً به اقل مشغول شده است و در اکثر شک داریم از این رو در اکثر برائت جاری می کنیم . خوب و اما در مقابل این قول ، قول دیگری وجود دارد و آن اینکه اگر کسی بعد از چند سال حالش خوب شد باید قضای آن روزهایی که به سبب مرض روزه نگرفته است را به جا آورد و دلیل این قول خبر ۳ از باب ۲۵ می باشد ، خبر این است : « عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْفُضَيْلِ عَنْ أَبِي الصَّبَّاحِ الْكِنَانِيِّ قَالَ سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ (ع) عَنْ رَجُلٍ عَلَيْهِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ طَائِفَةٌ ثُمَّ أَدْرَكَهُ شَهْرُ رَمَضَانَ قَابِلٌ قَالَ عَلَيْهِ أَنْ يَصُومَ وَأَنْ يُطْعِمَ كُلَّ يَوْمٍ مَسْكِينًا فَإِنْ كَانَ مَرِيضًا فِيمَا بَيْنَ ذَلِكَ حَتَّى أَدْرَكَهُ شَهْرُ رَمَضَانَ قَابِلٌ فَلَيْسَ عَلَيْهِ إِلَّا الصِّيَامُ إِنْ صَحَّ وَإِنْ تَتَابَعَ الْمَرَضُ عَلَيْهِ فَلَمْ يَصِحَّ فَعَلَيْهِ أَنْ يُطْعِمَ لِكُلِّ يَوْمٍ مَسْكِينًا » . محمد بن فضیل بین دو نفر مشترک است و آنی که در سند فوق است محمد بن فضیلی است که ضعیف است و شاهد مثال در روایت جمله : « فَلَيْسَ عَلَيْهِ إِلَّا الصِّيَامُ إِنْ صَحَّ » می باشد یعنی اگر از رمضان قبل تا رمضان بعد مریض بود باید روزه قضای سال قبل را بگیرد . بعد صاحب وسائل ضافه می کند : « مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ وَ ذَكَرَ الْأَحَادِيثَ الثَّلَاثَةَ وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْفُضَيْلِ نَحْوَهُ » .

نقول : مشهور از این خبر اعراض کرده اند هر چند که صحیح السند می باشد منتهی آیه الله خوبی چون اعراض مشهور را مؤثر نمی داند سعی کرده است ثابت کند محمد بن فضیل ضعیف می باشد .

خوب ما باید توجه داشته باشیم که برای عروه چهار شرح وجود دارد که هر کدام مزیت هایی دارند ، اول مستند العروه آیه الله خوئی می باشد ، ایشان قائل است که اگر روایت ضعیف باشد